

DORNER KINGA¹–PAPP LUCA ANNA² –RÉVÉSZ JÓZSEF³ SÚLYPONTOK ÉS HANGSÚLYOK AZ ÓVODAI ÉNEK- ZENEI NEVELÉS GYAKORLATÁBAN

I. Elméleti alapvetés

Vizsgálódásunk egy empirikus kutatásra épül, melynek során a rendelkezésünkre álló adatok alapján felmértük, hogy az óvodai ének-zenei nevelés gyakorlata milyen értékek és tendenciák mentén realizálódik. Az óvodai zenei nevelés területén az első, Brunszvik Teréz által alapított óvoda óta számos szemlélet, elképzelés valósult meg, ezek gyakran tükrözték az adott kor történelmi, szellemi, nyelvi, kulturális körülményeit, mintegy válaszként a társadalmi kihívásokra. Az óvodákban, napjainkban folyó zenei nevelés alapjait Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin (1974) fektette le. Ez napjainkban, az ONAP által is elfogadott és országosan alkalmazott módszertan, mely a kodályi koncepció figyelembevételével Kodály kérésére került kialakításra, melyre álláspontunk szerint folyamatként lehet tekinteni, mivel a nevelési rendszerek értékorientációk kifejeződéseként is értelmezhetők (Mollenhauer 2003). A gyermek-család-óvoda kapcsolati szövetében rendkívül fontos kérdés, hogy a formális nevelés/oktatás, - legyen az óvoda, vagy iskola - viszonya milyen a családi nevelés gyakorlati értékorientációjával (Mollenhauer 2003). A folyamatban rendkívül fontos az óvodai nevelés, hiszen az alapvető készségeket ebben a korban lehet legeredményesebben elsajátítani (Turmezeyné – Balogh 2009). Ugyanakkor kiemelendő, hogy a gyermekkori fejlesztés lehetőségeivel kapcsolatban, különös - tekintettel az idegrendszerrel kapcsolatos újabb kutatási eredményekre – jelentős, mondhatni paradigmikus változások következtek be (Varga, Farnady-Landler, 2018). Véleményünk szerint fontos, hogy mind a pedagógusok, mind a gyermekek elsajátítsák azt az eszközrendszert, melynek segítségével a zene értő hallgatóivá, vagy optimális esetben művelőivé válhatnak (Révész 2022). Éppen ezért kutatásunk kísérlet arra, hogy megvizsgáljuk, a mai óvodai ének-zenei nevelés, az ebben részt vevő óvodapedagógusok módszertani arzenálja megfelel-e korunk kihívásainak,

¹ Dorner Kinga óvodapedagógus hallgató (Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar)

² Papp Luca Anna népzeneész, óvodapedagógus hallgató (Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar)

³ Révész József gondokaművész, tanársegéd, (Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Művészeti és Sporttudományi Intézet, Sopron).

alkalmasak-e kulturális örökségünk zenében megnyilvánuló továbbadására, mely eredmények – reményeink szerint - további vizsgálódások létrejöttéhez kínálnak alapot.

Kodály sokszor hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a zenei elemeket közvetlen, élő zenével kell megtanulni, tehát az énekelt, hangszeren eljátszott anyag legyen a szemléltető eszköz a zenei törvényszerűségek leszűréséhez. A verbálisan megtanult szabályok, kifejezések, zenei tapasztalás nélkül értelmetlenek. Egy nép zenei kulturáltságát jelzi, ha a „zene mindenkié”. A műveltséghez a zenei analfabetizmus felszámolása is hozzátartozik. A kottaírás - olvasáshoz olyan tervszerűen felépített módszert kell találni, ami egyszerű és mindenki számára megtanulható. Kodály zenét művelő, zenét élvező és értő magyar közönséget akart kiművelni, hiszen a zene olyan tartalmak potenciális forrása lehet, melyek fejlesztő hatással bírnak kognitív funkciók esetében is (Révész, Révészné, Vida, 2022). Ezért tartotta szükségesnek a zenei nevelést már kisgyermekkortól kezdeni, és folytatni egészen a felnőtté válásig (Forrai, 2009).

A Kodály által képviselt zenepedagógiai koncepció az 1920-as években megjelenő, illetve már ekkorra kiforrott zenepedagógiai koncepciókhoz, Émile Jaques-Dalcroze és Fritz Jöde zenepedagógusok tevékenységéhez hasonlóan egyfajta reform-zenepedagógiaként értelmezhető és nemcsak a reformpedagógiai mozgalomhoz, de azon belül a századelőn különösen elterjedt művészpédagógiai irányzatokhoz is kapcsolható. Ezt a következő érvekre alapozzuk:

- Kodály zenepedagógiája az iskolai zenei nevelés gyakorlatának teljes megújítására törekszik, akárcsak a reformpedagógiai koncepciók; az iskolakísérletek többségében az egyes tantárgyak, illetve tantárgyterületek esetében látható, ami az ének tantárgy iskolai tanításban betöltött szerepének megújításában is törekvés (zenei nevelés mindennap).
- Kodály és munkatársai pedagógiai műveire, valamint az újonnan összeállított tankönyvekre alapozva megújul az énekórak tananyaga, kidolgozásra kerül Kodály elképzelései nyomán egy új, az említett tananyag elsajátítását segítő módszer. Kodály zenepedagógiai felfogása beleilleszthető a kor reformpedagógiai irányzataiba.

II. A kutatás célja és a vizsgálathoz tartozó kérdéskörök

Kutatásunkat három fő kérdéscsoport köré építettük fel. Mivel vizsgálódásunk a pedagógiai valóságból indult ki, egyfajta állapotfelmérésnek feleltethető meg. Ezért a kutatási kérdések nem feltételként, hanem célként jelentek meg (Szabolcs 2001). Mivel a kvalitatív kutatás lényegi eleme a nyitottság és a rugalmasság, indokolt volt számunkra a kutatási kérdések effajta megközelítése, ezért a változók következetes ellenőrzése, mélyebb vizsgálata nem volt indokolt számunkra (Sántha 2006).

Kutatási kérdések:

Kutatói kérdés (K1): Hogyan jellemezhetők az óvodapedagógus-képzés keretein belül az óvodai zenei nevelés súlypontjai és arányai?

Kutatói kérdés (K2): Milyen tendenciák figyelhetők meg az óvodapedagógusok zenei nevelés gyakorlatában?

Kutatói kérdés (K3): Alkalmaznak-e alternatív zenepedagógiai módszereket?

III. A kérdőíves kutatás

A kérdőíves vizsgálatot 2025 tavaszán végeztük gyakorló óvodapedagógusok körében. A vizsgálat célja az óvodai zenei nevelés általános gyakorlatának, az alternatív zenepedagógiai módszerekkel kapcsolatos ismereteknek, valamint a zenei nevelés oktatási attitűdjeinek a feltérképezése volt. A kérdőívet (Google Docs) online lehetett kitölteni.

A pedagógusok személyes megkereséssel, valamint közösségi média-csoportokban kaptak felhívást, majd a megadott linken érték el a kérdőívet. Meglátásom szerint, melyet vonatkozó mérések (Sipos-mtsai, 2015) is alátámasztanak, a célcsoport tagjai már teljes mértékben elérhetők online csatornákon, hiszen a mai életforma, a digitalizáció, az információk áramlásának és megosztásának formái megkövetelik a csoportmédia gyakori és intenzív használatát.

A téma komplex vizsgálatát szem előtt tartva, a kérdések egymásra épülését kérdéscsoportok biztosították, összesen 11 kérdést tartalmaztak. Az első 5 kérdés a válaszadók alapadataira, 2 kérdés a válaszadók zenei képzettségével, kapcsolatos háttérváltozókra fókuszált. A következő 4 kérdés az óvodai zenei nevelés általános gyakorlatát hivatott feltérképezni.

IV. A kérdőív eredményeinek bemutatása

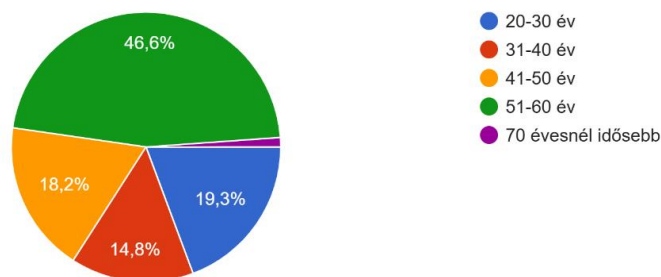
Demográfiai háttérváltozók

Vizsgálódásunk során bevezetésként a válaszadók azon adatait összegeztük, melyek segítségével felmérhettük, hogy a kutatáshoz felhasználható adatokat milyen pedagógusi körben szereztük.

A nemek arányát tekintve a kitöltők többsége nő, 94 fő, ami 96,9%, továbbiakban 3 férfi (3,1%) a válaszadók közül.

Életkorok alapján azt állapíthatjuk meg, hogy a megkérdezettek 46,6%-a, 41 fő tartozik az 51-60 éves korosztályba, A következő korosztályba, a 20-30 évesek tartoznak, 17 fő, ami a kitöltők 19,3%-a. A 41-50 éves korosztálytól pedig 16, ami 18,2%-a, míg a 31-40 évesektől 13 kitöltés érkezett (14,8%). Továbbiakban 1 kitöltés jött vissza a 70 év feletti korosztályból, ami 1,1%.

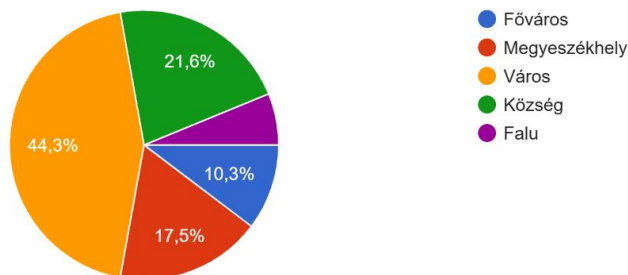
Az Ön életkora?
88 válasz

A kérdőívünket 18 fő töltötte ki Pest vármegyéből, Vas és Győr-Moson-Sopron vármegyéből 15-15 fő. Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéből 8 kitöltés érkezett. Baranyából 7 míg, Bács-Kiskun vármegyéből 5. Továbbiakban Heves, Hajdú-Bihar, valamint Zala vármegyéből 4 fő küldött vissza adatokat. Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből és Komárom-Esztergom vármegyéből 3-3, míg Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Veszprém vármegyéből mindösszesen 2-2. Csongrád-Csanád, Nógrád, Tolna vármegye, illetve az ausztriai burgenlandi tartományból 1-1 kitöltés érkezett be.

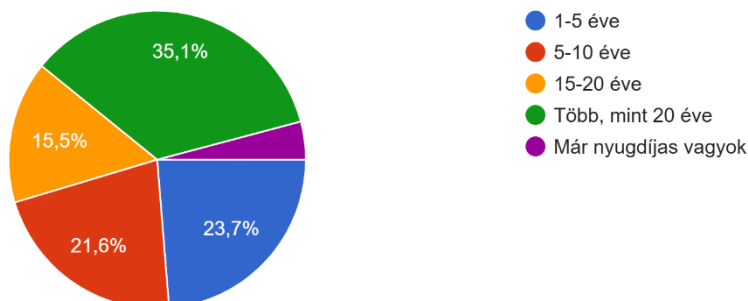
A kitöltők 44,3%-a, városban él (43fő), faluban 6, ami a kitöltések 6,2%-a, és községben 21 fő lakik, ami 21,6%. A fővárosban 10 fő él, ami 10,3%.

Az Ön munkahelyének település típusa
97 válasz

A kitöltők munkatapasztalatára is kíváncsiak voltunk, így megkérdeztük, hogy hány éve aktív pedagógusok. Pályakezdőként dolgoznak (1-5 éve) 23-an, ami 23,7%, 5-10 év közötti munkatapasztalattal rendelkező kitöltők 21-en voltak, ez a válaszok 21,6%-a. 15-20 éve dolgozók 15-en, 15,5% és legmagasabb kitöltést a több mint 20 éve dolgozók adták be, 34-en, ami 35,1%. Kérdőívünket 4 nyugdíjas töltötte ki, ami 4,1%.

Hány éve dolgozik óvodapedagógusként?
97 válasz

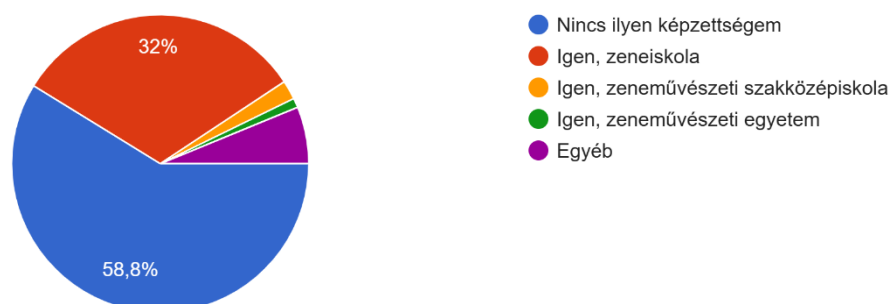

Az óvodapedagógusok zenei neveléssel kapcsolatos tanulmányai

Továbbiakban az óvodapedagógusok zenei képzettségével kapcsolatos háttérváltozókra tettünk fel kérdéseket. Első kérdésünk arra vonatkozott, hogy van-e valamilyen klasszikus zenei képzettségük. A válaszok 58,8%-a, 57 fő nemmel válaszolt, 32%-a 31 fő igennel, akik zeneiskolai végzettséggel rendelkezik. Továbbiakban 2 fő, 2,1% választotta, hogy zeneművészeti szakközép iskolát, valamint 1 fő, zeneművészeti egyetemet végzett. 6 fő választotta az egyéb kategóriát.

Van-e valamilyen klasszikus zenei képzettsége?

97 válasz

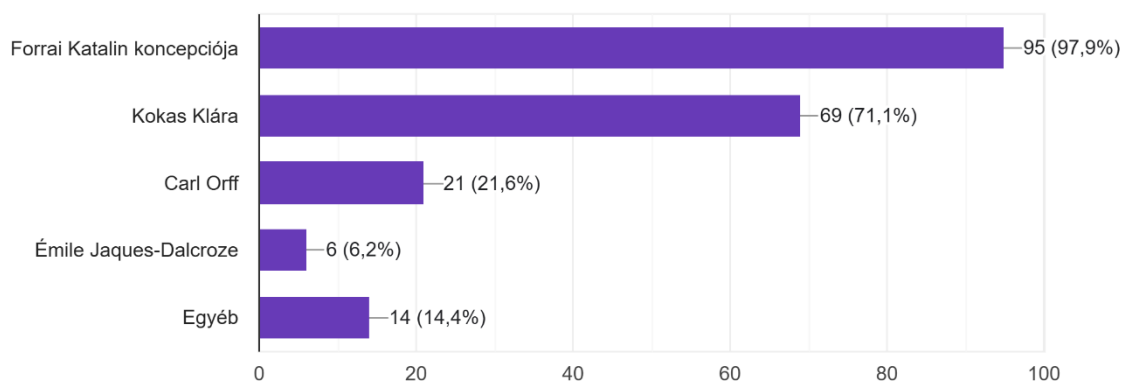
Második kérdésünk ebben a témakörben az volt, hogy játszik e valamilyen hangszeren. Nemmel válaszolt 59 fő, ami a kitöltések 60,8%-a és igennel 38-an, ami pedig 39,2%.

Az óvodai zenei nevelés általános gyakorlata

A harmadik nagyobb kérdéskör a zenei nevelés általános gyakorlatára vonatkozott. Ezen belül az első kérdés a zenei nevelési koncepciókról szólt, itt egynél több választ is adhattak az óvodapedagógusok. Így Forrai Katalin módszerét 95 fő, 97,9% választotta. Kokas Klára koncepciójára 69-en voksoltak, ami az óvodapedagógusok 71,1%-a. Carl Orff módszerét a válaszadók 21,6%-a választotta, ami 21 fő. Émile Jacques Dalcroze munkásságát pedig 6 fő jelölte, 6,2%. Az egyéb kategóriát 14-en választották, ami a válaszok 14,4%-a.

Hallott-e már a következő zenei nevelési koncepciókról? Több válasz is jelölhető!

97 válasz

Továbbiakban feltett kérdéseink arra vonatkoztak, hogy az óvodapedagógusok melyiket/ melyikeket használják. A kitöltők közül 13-an nem válaszoltak. Forrai Katalin módszerét 51-en alkalmazzák, Kokas Klára koncepcióját 1 válaszadó applikálja a mindennapok folyamán. Az Így tedd rá! programból 2, míg Orff módszeréből 1 óvodapedagógus profitál. Vegyes technikát alkalmaznak 17-en, valamint 2 kitöltő választát soroltuk az egyéb kategóriába.

A válaszadók többsége napi rendszerességgel valósítja meg a zenei nevelést, ami egy-egy dalt vagy körjátékot jelent a nap folyamán. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc foglalkozást az óvodapedagógusok többsége heti rendszerességgel tart. Többen azt írták válaszukban, hogy komplex módon tartják a tevékenységet. A válaszadók közül páran az Így tedd rá! módszert alkalmazzák pedagógiai mindennapjaikban. Olvashattunk még Carl Orff hangszerpark használatáról, valamint élő zene alkalmazásáról.

Következőekben az óvodapedagógusok véleményét kérdeztük, hogy szerintük mik a legfontosabbak, az általunk meghatározott válaszok közül, az óvodai zenei nevelésben. A válaszokat egy 1-4-ig terjedő skálán jelölhették be, ahol a 4-es érték volt a nagyon fontos, az 1-es pedig az egyáltalán nem fontos egy 3-7 éves gyermek számára. A kitöltők közül 81 tartották a legfontosabbnak az egyenletes lüktetést. Második kulcsfontosságúnak a FLOW élmény elérését tartották, 65 szavazattal. Minél több gyermekdal és népdal megtanulása, valamint a minél több körjáték megtanulása, a pedagógus által közvetített szabályok alkalmazását 62 válaszadó tartotta nagyon fontosnak. Negyedik hangsúlyos pont lett a válaszok alapján a ritmusok ismerete és visszatapsolása 63 szavazat alapján. 59-en tartották nagyon fontosnak a zenehallgatást az óvodapedagógus előadásában. Közös improvizációk (ének, rajz, szabad mozgás) 53-an, a művészeti ágak összekapcsolása a zenei nevelésben (zene-rajz-szabad mozgás) 51-en és a körjátékok játszása saját maguk által kitalált szabályok alapján 49-en tartották nagyon fontosnak. Kevésbé jelentősnek tartotta 48 fő a zenehallgatást felvételtől, IKT eszközök segítségével, 42 fő a zenei fogalompárok ismeretét, 41 fő az egyéni, saját ritmusvariációk kitalálását és a klasszikus zeneművek és zenei részletek megismertetését, valamint 39 fő pedig az egyéni, saját dallamok kitalálását. Végül 41 fő minősítette létfontosságúnak a magyar és rokon népek népzenei kincsének megismertetését, továbbá 39 fő értékelte a tiszta éneklési képességét.

V. A kutatási eredmények bemutatása

Kérdéseinkre válaszokat nagy százalékban tapasztalt óvodapedagógusok adták. A válaszadók szignifikáns százaléka él városi környezetben, amely arra enged következtetni, hogy több lehetőségük adódik továbbképzésekre járni, kulturálisan kikapcsolódni, valamint zenei eszközöket venni az óvodába.

Kutatói kérdés (K1): Hogyan jellemezhetők az óvodapedagógus-képzés keretein belül az óvodai zenei nevelés súlypontjai és arányai?

Az óvodapedagógus-képzés keretein belül az óvodai zenei nevelés súlypontjait és arányait figyelembe véve néztük meg a muzsikusi képzettségekre vonatkozó válaszokat, amiből arra következtettünk, hogy közel 60%-uk nem rendelkezik ilyen szaktudással és kevesebb, mint 40% játszik valamilyen hangszeren. Ebből megállapíthatjuk, hogy a kutatásban több kérdésben is megjelenő elméleti anyag tudásával rendelkeznek az óvodapedagógusok, ám hangszeres gyakorlati készséggel kisebb rátában találkozhatnak az óvodások. Ebből olyan konklúziót vonhatunk le, hogy országos szinten nincs egységes instrumentális zenei készségfejlesztés. Ez alátámaszthatja, hogy Orff- vagy Dalcroze módszerek hétköznapiasága miért nincs jelen az óvodában.

A kérdőívben szereplő zenei nevelés súlypontjai kérdéskörre adott válaszokat 4 csoportba soroltuk. Kiemelt hangsúlyt kapott a kitöltők szerint az egyenletes lüktetés (81 fő), ami hozzájárul a megfelelő ritmus- és mozgásfejlődéshez. Hasonlóan jelentősnek gondolták a FLOW-élmény megteremtését (65 fő), ami a zenei élményszerzést biztosítja. A gyermekdalok és körjátékok tanítása ugyancsak kiemelkedő helyen szerepel, mely a mindennapok kardinális részét képezi. Következő kategóriába azokat a zenei hangsúlyokat soroltuk, melyet kevésbé tartanak mérvadónak az óvodapedagógusok. Ide tartozik a ritmusok ismerete és visszatapsolása, melyek a hallás alapú ritmikai gyakorlatok rendszerességét jelentheti, valamint az élő éneklés és élő zenei kíséretet tartották kulcsfontosságúnak a kollégák, mellyel a hangszeresjáték példáját statuálják a gyermekek számára. A harmadik csoportba tartozik a közös improvizáció, a művészeti ágak összekapcsolása, valamint a körjátékok saját szabályokkal. Ezeket kisebb mértékben tartották sarkalatosnak a kitöltők. A leginkább hangsúlytalan állítások a következők: felvételtől zenehallgatás, IKT-eszközök, a zenei fogalompárok, az egyéni ritmusvariációk, klasszikus zenei részletek és a saját dallamalkotás, valamint a magyar és rokon népek népzenei kincsei és nem utolsósorban a tiszta éneklési képesség. Összességében elmondhatjuk, hogy a ritmus és mozgás alapú zenei elemek nagyobb hangsúlyt kapnak, mint az

improvizatív és IKT-eszközökkel támogatott részek. Véleményünk szerint fontosnak tartjuk megemlíteni a digitalizáció világában, hogy az óvodai zenei nevelésben az elektronikus eszközök használata elmaradott.

K2: Milyen tendenciák figyelhetők meg az óvodapedagógusok zenei nevelés gyakorlatában?

Ezen kutatási kérdésünkben az óvodapedagógusok zenei nevelési tendenciáit vettük figyelembe. Elsősorban a meglévő adatok alapján azt látjuk, hogy 3 fő zenei elem kap nagy hangsúlyt a mai óvodai nevelésben. Ide tartozik az egyenletes lüktetés, a FLOW-élmény megteremtése, valamint a gyermekdalok és körjátékok tanítása ugyancsak kiemelkedő helyen szerepel.

Súlypontok a nevelésben	Gyakoriság (fő)	Relatív gyakoriság (%)
Minél több gyermekdal és népdal megtanulása	62	63
Egyenletes lüktetés ismerete	81	83
Ritmusok ismerete és visszatapsolása	63	64,9
Művészeti ágak összekapcsolása a zenei nevelésben	51	52,5
Egyéni, saját dallamok kitalálása	35	36
Egyéni, saját ritmusvariációk kitalálása	35	36
Közös improvizációk	53	54,6
Klasszikus zeneművek és zenei részletek megismertetése	36	37,1

Hogy ezt hogyan alakítják a mindennapokban az óvodapedagógusok azt a következőkben részletezzük. A kérdéseink arra vonatkoztak mikor, hogyan, milyen módszerekkel, milyen koncepció alapján dolgoznak. A kitöltések közt akadtak olyanok, melyek nem értelmezhetőek egyik vagy másik szempont alapján. Az első pont, hogy milyen gyakorisággal foglalkoznak a zenei neveléssel az óvodában. 10 válasz érkezett heti, 26 napi rendszerességről, valamint 31-et soroltunk az egyéb kategóriába. Minden olyan válasz ide került, ami a heti 1 foglalkozás jelleget és a mindennapi éneklés, dalos játékok, gyermektánc körjáték kategóriába sorolható.

Továbbiakban a válaszok alapján a pedagógusok a mindennapi zenei nevelést a délelőtti szabadjáték ideje alatt, valamint az udvari idő előtt valósítják meg a

gyerekkel. A beérkező válaszok alapján ilyenkor mondókáznak, énekelnek, táncolnak, valamint közjátékokat játszanak többségében indirekt módon.

A válaszadók több eszközt is felsoroltak, melyeket alkalmazzák ezek, vagy a konkrét (30-40 perces) foglalkozáson. 11 válaszban szerepelt a komplexitás, 3-ban a mikro csoportos foglalkozás. A legmagasabb, 44 választ az éneklés, dalos játékok, gyermektánc és körjáték kategóriába soroltunk. Emellett megjelentek olyan direkt és indirekt formák melyeket összefoglalva 13 kitöltésben figyelhetünk meg. Hasonló arányban használnak a jelen óvodapedagógusai hangszereket (14 válasz), valamint a zenehallgatás módszerét 16-an, legyen az IKT-eszközzel vagy pedig óvodapedagógusi ének, hangszeres játék. 1 pedagógus alkalmazza az Így tedd rá! eszközeit.

A módszereket megfigyelve, arra a következtetésre jutottunk, hogy szinte minden kitöltő mást alkalmaz. Beszámoltak frontális, tanítás jellegű foglalkozásról, az egyetemen tanult ének módszertan alapjairól, bemutatás, gyakorlás, ellenőrzés, valamint a különböző művészetek eszközeiről és az Így tedd rá alapjairól. Rengeteg válasz érkezett Forrai Katalin munkásságával kapcsolatban, melyet már említettünk szinte minden pedagógus alkalmaz. Továbbiakban ezek indokait próbáltuk csoportokba szedni. A legtöbben (12-en) válaszolták, hogy ezt tanulták egyetemen, vagy még szakközépiskolában, 7 kitöltő indokolta a választását azzal, hogy a Forrai dalok könnyen tanulhatók és taníthatók. Sok helyütt az óvoda csak ezt, vagy ezt jobban támogatja, mint bármely más alternatív zenepedagógia programot. 3 kitöltő válasza arra utalt, hogy Forrai nézeteivel könnyebben tud azonosulni, ezért is alkalmazza azt. Továbbiakban időtállóknak, átdolgozhatónak tartották.

K3: Kutatói kérdés (K3): Alkalmaznak-e alternatív zenepedagógiai módszereket?

A kitöltők többsége alkalmaz alternatív zenepedagógiai módszereket. Összevetettük a faluban és a fővárosban élő óvodapedagógusok válaszait, amelyben arra voltunk kíváncsiak, hogy a fővárosban többen ismerik-e és alkalmazzák-e az ilyen koncepciókat. Feltételezésünket cáfolta a kérdőív, ugyanis a kisebb településen élő kitöltők válaszai alapján azt figyelhetjük meg, hogy több mint fele, 66,6% alkalmazza a mindennapokban a Forrai és/vagy Kokas elméleteket. A fővárosban lakó kollégák 77,7%-a használja gyakorlatban az előbbieken említett ideákat. Válaszaikból arra következtethetünk, hogy az óvodapedagógusok többsége veszi hasznát Forrai Katalin munkásságának, ami az egész kérdőívet figyelembe véve szintén alátámasztható. Feltettük

magunknak azt a kérdést, hogy a kitöltők közül, miért ilyen kimagasló Forrai módszere? Amennyiben a válaszokat elemezzük, azt láthatjuk, hogy az óvodapedagógusok tanulmányai alatt Forrai és Kokas ideák mellett vagy nem találkoztak más módszerekkel, vagy nem érezték sajátjuknak. Bár elméletben ismernek alternatív pedagógiát az óvodapedagógusok, de válaszaik alapján úgy látjuk, hogy a napi gyakorlatban nem jelenik meg sem Orff, sem Dalcroze gyakorlati munkássága. Ez a következtetés felteszi azt a kérdést bennünk, van-e elegendő idő és lehetőség az alternatív módszerek kipróbálására, valamint azok elmélyítésére.

VI. Implementációs javaslatok

Mi lenne tehát a feladatunk?

Véleményünk szerint – melyet a kutatás során kapott adatok és a vonatkozó szakirodalmak is alátámasztanak, – a magyar ének-zenei oktatásnak van egy nagyon jó alapja, a paradigmaként elfogadható Kodály módszer. Az óvodai ének-zenei nevelés pedig szinte teljes mértékben a már említett szemléletre alapozó Forrai Katalin neve által fémjelzett módszerre épül, mely hiánytalan megvalósítása bizonyítottan alkalmas a személyiség komplex fejlesztésére, szükséges lenne annak teljes körű alkalmazása. Ebből az okból kifolyólag kíváncsi lehet olyan, – a felsőoktatási intézmények és a gyakorló óvodapedagógusok közötti rendszeres kapcsolat, – esetlegesen továbbképzések formájában, ahol a pedagógusok tudásukat „felfrissíthetik”. Másrészt nem elhanyagolható, hogy Forrai Katalin nem egy lezárt módszertant alkotott. Több helyen leírta, hogy mindenkinek ki kell alakítania a saját módszerét, melyben alkalmazkodik óvodája és a kor kihívásaihoz, azaz folyamatosan fejleszti tudását. Így a Kodály és Forrai által lefektetett alapok mentén, azok megtartása mellett a módszertani kultúra szélesítése és gazdagítása is lehetséges. Ezért azt gondoljuk, hogy szükséges egyfajta szemléletváltás az óvodai ének-zenei nevelésben és a felsőoktatás gyakorlatában is. Nem módszerbéli, hanem gondolkozásmódbéli váltásra gondolunk. Kodály gondolata, hogy a zeneoktatás feladata az lenne, hogy „gyönyörűség” legyen a tanulás és nem „gyötrelm” (Kodály, 1974).

VII. Bibliográfia

Forrai K. (2009): *Ének az óvodában*. Editio Musica, Budapest

Kodály Z. (1974): *Visszatekintés I-II.: Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok.* Zeneműkiadó, Budapest

Mollenhauer K. (2003): Szocializáció és iskolai eredmény. In: Meleg Cs. (szerk.) (2003)

Iskola és Társadalom. Szöveggyűjtemény. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, pp. 95-109
Révész J., Révészné Pálfi K., Vida G. (2022): Az implicit tanulás faktorai a zenehallgatás során.

Potenciális fejlesztési transzferek. *Gyermeknevelés: Online tudományos folyóirat* 10. (4), pp. 77–88. <https://doi.org/10.31074/gyntf.2022.4.77.88>

Révész J. (2022): Fókuszban a (zenei) kreativitás. In: Závoti Józsefné (szerk):

A segítő pedagógia aspektusai: Tanulmánykötet. Soproni Egyetemi Kiadó. Sopron, pp. 41-50. <https://doi.org/10.35511/978-963-334-438-5-Revesz>

Sipos A. M., Varga K., Egervári D. (2015): *Net! Mindenekfelett? Kompetenciák a digitális univerzumban.* Pécsi Tudományegyetem, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Könyvtár- és Információtudományi Intézet

Sántha K. (2006): Létezik-e hipotézis a kvalitatív kutatásban? In: *Új pedagógiai szemle* 57. évf. 11. sz. 2006 november pp. 3-11
<https://epa.oszk.hu/00000/00035/00108/2006-11-ta-Santha-Letezik.html>

Szabolcs É. (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában.* Műszaki Könyvkiadó, Budapest

Turmezeiyné Heller E., Balogh L. (2009): *Zenei tehetséggondozás és képességfejlesztés.* Kocka Kör. Debrecen

Varga, L. & Farnady-Landerl, V. (2018). Új fejezet, a konstruktivista pedagógiában: a neuropedagógia In: *Az iskolai sikeresség pedagógiai-pszichológiai háttere* (pp. 81-88). Eszterházy Károly Egyetem Líceum Kiadó